

NILS-ERIC SANDBERG

Kan vi leva tills vi dör?

Nils-Eric Sandberg,
frilansskribent, föredragshållare, författare.

Vård och medicinsk forskning lägger ned mycket av resurser och arbete på att förebygga hjärt-kärlsjukdom (coronary heart disease, CHD). Och de ansträngningarna har, vad jag förstår, varit framgångsrika. Problemet är: Om ett visst antal patienter tack vare detta inte avlider av CHD – finns det då risk att de avlider av något annat?

De flesta vill givetvis inte avlida. Hopp om evigt liv ingår i de flesta religioner. I kristendomen är det huvudtanken. Syndafallet (1 Mos 1:3) leder till arvsynden, som dömer alla människor till att dö, så småningom. Med tiden ångrar sig Gud och tar själv på sig straffet, via korsfästelsen, för att mänskligheten ska få resning i målet och, någon gång, få evigt liv. Detta är kristendomens grundtanke – även om de flesta präster numera hellre predikar om arbetsmarknadspolitik och invandring än om den besvärliga teologin.

Självbevarelseinstinkten gör att vi försöker undvika fara och död, en inbyggd reflex som arten inte skulle klarat sig utan. Vi har svårt att föreställa oss att vi ska helt försvinna. Men hela tillvaron behöver inte vara underkastad de regler som styr våra föreställningar. Vi tror så, men vi har inga logiska skäl att tro så.

Någon teolog kan invända att logiken inte styr våra föreställningar. Det ska han vara glad för; ty i annat fall skulle han inte ha något jobb.

Antag ändå att logiken kan hjälpa. Den som vill ha vägledning finner den i boken »Universum, döden och den logiska analysen«, av Sören Halldén, f d professor i teoretisk filosofi i Lund. Han analyserar där våra föreställningar om bl a döden. Ett citat:

»Är det bara obevekligheten hos döden som gör den så avskydd? Om döden istället varit utesluten och evigt kroppsligt liv det oundvikliga ödet, skulle vi då istället känt skräck för det senare?«

De som lyssnat på biskoparna och

läst Johannes Uppenbarelse skulle nog svarat ja. I det eviga livet ska vi i all evighet sjunga lovsånger till Fadern och Sonen – i all evighet. Tänk: Efter tiotusen år av sjungande kan vi varje ord i varje psalm, och alla har ont i halshen. Finns det Ramlösa i himlen? Kom inte med Loka – jag vill ha Ramlösa.

Sjukvården har som uppgift att bevara liv, dvs se till att ingen dör. Ändå avli-

Sjukvården har som uppgift att bevara liv, dvs se till att ingen dör. Ändå avlider människor. Vi har indikationer på att detta, hittills, tycks vara oundvikligt.

der människor. Vi har indikationer på att detta, hittills, tycks vara oundvikligt.

»Who wants to eliminate heart disease?« Det var rubriken på en intressant artikel i den kanadensiska tidskriften *Journal of Clinical Epidemiology* 1994, volym 47. Två forskare – Richard A Reeves, Division of Clinical Pharmacology, Department of Medicine, och Erluo Chen, Clinical Epidemiology Unit, Sunnybrook Health Science Centre, båda vid universitetssjukhuset i Toronto – refererar där en intressant undersökning. 27 läkare och 9 farmakologer fick frågan: »Antag att ni passerat er genomsnittliga livslängd – i vilken sjukdom skulle ni då vilja avlida?«

Enkäten är lärorik, eftersom de tillfrågade måste vara experter på dödsfall. Och den visade att »Rapidly fatal cardiac death was overwhelmingly preferred.« Andra alternativ, som cancer och Alzheimer, kom långt ned på önskelistan.

Ishockey har en terminalregel som heter »sudden death«. Märkligt nog överlever de flesta ishockeyspelare matcher med sådan utgång. Men medicinens innebörd av begreppet avviker något från ishockeyspelets (även om Djurgårdens lagledare med tvekan skulle medge detta).

De två forskarna finner att värderingen av »sudden death« – i den medicinska betydelsen – kraftigt stiger med åldern. Och de påpekar: Om CHD kan helt utplånas blir följden att ett stort antal önskade dödsorsaker konverteras till sådana som är betydligt mindre uppskattade.

Frågan är om detta i längden gör att fler dör lyckligare.

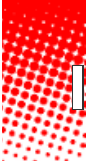
Lundafilosofen Erik Ryding skrev 1985 i en liten briljant bok, »Karon i luren turtar«, att livet bara är »ett cocktailparty för kromosomer«.

Han har stöd av den romerske filosofen Lucretius Carus, som omkring år 50 f Kr skrev lärodikten »Om tingens natur«, »De rerum natura« (nyöversatt av Ingvar Björkeson, Natur och Kultur 2002). Den är en polemik mot religion och mot den fruktan för döden som religionen formulerat och förvärrat. Carus försöker lugna sina läsare genom att hänvisa till den grekiske filosofen Demokritos (400-talet f Kr). Han lanserade atomteorin. Allt består av små partiklar, atomer (den grekiska betydelsen av *atom* är odelbar). Och atomerna är oförstörbara.

Alltså: Enligt Lucretius Carus leder döden inte till förintelse. Den innebär bara att det komplex av atomer som konstituerar vår person upplöses. Men atomerna försvinner inte, utan de återkommer, fast sannolikt i en annan kombination. Alltså är döden inget att vara rädd för. Och vi ska inte bry oss om vad de dumma prästerna säger.

Huruvida detta kan ge någon tröst åt dagens terminalt sjuka patienter vet jag inte. Och teologerna kan invända att de (som vanligt) inget begriper. Men rent fysiskt stämmer det.

Nils-Eric Sandberg

Inlägg utifrån

Redaktör: Kristina Räf 08-790 34 75 kristina.raf@lakartidningen.se